

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ
ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ КОНТЕКСТІ**

Стаття присвячена теоретико-методологічним аспектам дослідження зовнішньої політики держави в умовах глобалізаційних процесів. Увагу приділено сучасним концептуальним підходам в міжнародних дослідженнях. Розглянуто поточний стан і перспективи розвитку аналізу зовнішньої політики як автономного дисциплінарного напрямку.

Представлена спроба визначити ключові перемінні для аналізу зовнішньополітичної діяльності держави, які є найбільш адекватними поточним тенденціям глобалізації світової політики.

Еволюція міжнародної системи та розвиток політичних процесів кардинальним чином змінили не лише середовище, в якому діють та взаємодіють держави – вони змінюють традиційні функції самої держави, примушуючи її до перегляду в тому числі стратегічних пріоритетів і механізмів реалізації власної зовнішньої політики. Взаємодія декількох найважливіших тенденцій визначає зміст і форму сучасної світової політики. У першу чергу до таких тенденцій належить утвердження пріоритетності прав і свобод власних громадян. До цього слід додати тривалу експансію міжнародних організацій на регіональному і глобальному рівнях – від ЄС до СОТ – яка порушує важливі нормативні питання щодо того, як сконструйований світовий порядок і чиї інтереси він обстоює.

Іншою фундаментальною тенденцією є інституціоналізація міжнародних відносин. Міжнародні конфлікти, співробітництво та інші форми взаємодії дедалі меншою мірою є справою лише держав і дедалі менше відбуваються на двосторонньому рівні. Глобалізація є неоднозначним процесом, часто її соціальні наслідки є суперечливими і загрозливими для державного суверенітету. В той же час глобалізація залишається об'єктивною реальністю сучасної світової політики, в основі якої лежить не стільки прагнення держав, скільки фактори технологічного, економічного та інформаційного характеру. Участь та управління процесами глобалізації вимагає від держави чіткого усвідомлення цілей та ризиків, пов'язаних з такою стратегією. Можливості нації-держави підриваються такими проявами глобалізації як формування міжнародних фінансових ринків, інтернаціоналізація бізнесу і капіталу, поява глобальних відкритих інформаційних мереж, різке зростання мобільності населення, неподільний характер багатьох загроз безпеки, тощо.

Для виявлення нових параметрів формування зовнішньої політики держави необхідним є комплексний аналіз генезису сучасного стану міжнародних відносин, вузлових проблем, сфер збігу і конфліктності інтересів основних акторів світової політики. Водночас визначення тих чи інших особливостей сучасного стану міжнародних політичних процесів значною мірою залежить від світоглядних підходів дослідників.

Зовнішню політику та пов'язані з нею відносини досліджували у теорії міжнародних відносин чи не найбільше. Однак, поняття зовнішньої політики, як і політики взагалі, залишається надзвичайно дискусійним. Зовнішня політика, порівняно з внутрішньою, має виразну специфіку, оскільки реалізується у міжнародному середовищі, особливості якого визначають її зміст і форми. Політична діяльність у міжнародному середовищі містить значний елемент випадковості та непередбачуваності.

Провідна роль у розвитку міжнародних досліджень належить американським авторам. У сучасній американській політичній науці виокремлюють декілька теоретичних

напрямків аналізу зовнішньої політики. Це *неоконсерватизм*, що базується на доволі скептичному ставленні до міжнародного права і можливостей міжнародних інститутів у вирішенні серйозних проблем безпеки, а також у виправданому застосуванні сили у міжнародному контексті. Серед аналітиків неоконсервативного толку найбільшого авторитету набули У. Кристолл і Р. Каган. Саме їхні наукові праці стали ідеологічним підґрунтям експансіоністської зовнішньої політики США кінця XX-початку XXI ст. Погляди науковців пов'язують з інтервенціоністською зовнішньою політикою зміни режимів адміністрації Дж. Буша. Зокрема у своїй книзі „Сучасні небезпеки: криза і можливості в американській зовнішній політиці й політиці безпеки”, автори закликають до протистояння і підриву диктатур і ворожих ідеологій, як механізму захисту американських інтересів і принципів ліберальної демократії [1]. Загалом для неоконсерваторів характерним є відсутність інтересу до питань світової економіки і розвитку. Представників цього напрямку більше цікавлять проблеми політики, безпеки та ідеології; вони сформулювали небагато тез про глобалізацію.

Ключові положення неоконсерваторів поділяють і *реалісти*, в тому числі Г. Кісінджер, Зб. Бжезінський, яким притаманні акцент уваги на силових методах вирішення проблем у світовій політиці та одночасно недооцінювання внутрішньої сутності інших політичних режимів. Зауважимо, що реалісти враховують поточні тенденції розвитку сучасного світу й включають у спектр аналізу глобалізаційні процеси, зосереджуючись при цьому виключно на дослідженні американської зовнішньополітичної стратегії. Однак, на відміну від неоконсерваторів представникам реалізму притаманне більш критичне ставлення щодо зовнішньої політики США: „Основна дилема Америки у століття глобалізації полягає в тому, щоб визначити вірний баланс між суверенною гегемонією і світовою спільнотою, що народжується, та віднайти шляхи розв'язання небезпечного протиріччя між демократичними цінностями й обов'язками глобальної держави” [2, с.183].

Третій напрямок представлений *лібералами-інтернаціоналістами*, які сподіваються вийти за межі політики сили і звернутися до світового порядку, заснованому на праві й міжнародних інститутах. Дж. Най та Р. Кохен, засновники неолібералізму у теорії міжнародних відносин, стверджують, що активну роль у сучасному світі „відіграє тісна взаємодія суспільств різних держав, яка не піддається державному контролю” [3, с.153]. На думку вчених, у багатьох випадках держава обмежується лише констатацією транснаціональних взаємодій або навіть змушена змінювати свою зовнішню та внутрішню політику під їх впливом.

Аналіз зовнішньої політики європейських дослідників майже завжди формувалася на основі американських теоретичних розробок. Кінець холодної війни призвів до дивергенції практик між Європою і Америкою не тільки у розробці, а й аналізі зовнішньої політики. Одночасно з цією дивергенцією збільшується кількість європейських науковців, які досліджують зовнішню політику держав-членів у контексті Євросоюзу і змушені пристосовувати дослідницькі моделі до сучасних європейських реалій. Цим моделям потрібно враховувати розширення ЄС, його комплексну взаємозалежність і зростаючу інтеграцію. Відмінності між американським і європейським підходами останніми роками стали настільки сильними, що європейські дослідники сьогодні налаштовані на конструювання оригінальної методології дослідження зовнішньої політики Європейського Союзу.

Очевидним є те, що підхід „раціонального актора”, який панує в американському аналізі зовнішньої політики не відповідає специфічним умовам дослідження зовнішньої політики держав-членів Євросоюзу. В своїй статті, присвяченій аналізу зовнішньої політики Європейського Союзу, Б. Вайт наполягає на тому, що „європейський аналіз зовнішньої політики може певною мірою охарактеризувати як більш еклектичний епістемологічно, зосереджуючись на більш обмежених теоретичних підходах і контекстуальних теоріях „середнього рівня” [4, с.59]. Першими спробували пояснити

зміни основи взаємодії між теорією зовнішньої політики і новою Європою В. Карлнас і С. Сміт: „Європейська зовнішня політика: ЄС і зміна перспектив у Європі” [5].

Загалом у європейському науковому мейнстрімі з вивчення зовнішньої політики можна виділити дві групи досліджень: емпірично орієнтовані роботи і праці, в яких переважає теоретичний рівень аналізу.

Для емпіричної школи характерним є бюрократичний підхід до вивчення зовнішньої політики в контексті ЄС за допомогою аналізу питань корегування, адаптації і змін у державах-членах і їх міністерствах: „Пристосування до Європи: вплив Євросоюзу на національні установи і політики” І. Мені, П. Мюллер і Ж.-Л. Кермон [6], „Адаптуючись до європейської інтеграції: маленькі держави і Європейський Союз” К. Ханф, Б. Сотендорп [7], „Зовнішні міністерства: зміна й адаптація” Б. Хокінг [8].

Інша група дослідників, переважно з Північної Європи, намагається формулювати мета-теорії на перехресті між епістемологією, онтологією й методологією в рамках аналізу зовнішньої політики. Серед них: К. Е. Йоргенсен, Г. Ларсен, Б. Тонра, У. Хольм.

На додаток до розглянутих традиційних сфер аналізу зовнішньої політики К. Хілл звертає увагу на роль внутрішньої спільноти і зовнішнього оточення європейських держав шляхом виділення перехресних коефіцієнтів, а саме зовнішніх викликів, внутрішніх показників, проблем безпеки [9].

Значна кількість міжнародних досліджень в Україні зосереджена на аналізі реалізації євроатлантичного напрямку зовнішньої політики. В цьому контексті особлива увага приділяється таким аспектам як національний суверенітет і національна безпека. Проте й до цього часу у вітчизняній політичній науці не сформовано комплексного концептуального підходу щодо аналізу зовнішньої політики держави в умовах глобальних трансформацій.

Мета нашої роботи полягає у тому, щоб визначити перемінні для аналізу зовнішньополітичної діяльності держави, які є найбільш адекватними поточним тенденціям глобалізації світової політики. Таке завдання передбачає по-перше, визначення змісту поняття „зовнішньої політики”, що багато в чому залежить, від того яку роль надає державі вкладає та чи інша теорія у пояснення сутності міжнародних відносин. По-друге, необхідно враховувати основні тенденції розвитку загальносвітових суспільно-політичних і економічних процесів, як чинників впливу на формування зовнішньої політики держави. Одночасно, необхідним уявляється аналіз формату взаємодії держави з іншими учасниками світової політики.

За енциклопедичним визначенням зовнішня політика – це загальний курс держави в міжнародних справах, який регулює взаємовідносини з іншими державами та інститутами відносно до потреб, принципів і цілей внутрішньої політики [10, с.222]. У свою чергу, загальний курс держави у сфері зовнішньої політики переважно розглядають як її поведінку у міжнародному середовищі. Поведінка держави впливає із реакції її політичного керівництва на зовнішні чи внутрішні подразники. У міжнародних відносинах держава може бути об’єктом з боку інших держав, міжнародних організацій, суспільних груп чи окремих осіб.

Для того, щоб зрозуміти пріоритети зовнішньої політики, необхідно одночасно враховувати внутрішньополітичні й міжнародні чинники. Оскільки зовнішня політика тісно пов’язана з внутрішньою, що зумовлено такими чинниками, як єдина основа та кінцева мета, єдина ресурсна база, єдиний суб’єкт, тощо. Саме на цьому аспекті зауважує В. Воллес, визначаючи зовнішню політику, як „простір політичної поведінки держави, певний взаємозв’язок між її внутрішніми справами та міжнародним середовищем” [11, с.7].

Загалом, дослідження зовнішньої політики можна поділити на три групи відповідно до центральних категорій аналізу. Перша категорія – це аналітична модель „раціонального актора”, яка пов’язана з державами як егоїстичними раціональними акторами, які переслідують національні інтереси.

Друга категорія – це широко розповсюдження модель прийняття рішень „decision-making model” і використовується вона під час аналізу суб-національної політики або регіональної зовнішньої політики. Зовнішня політика в рамках цього підходу трактується як „комплекс завдань із вирішення проблем, за умов того що головною фактором динаміки глобальних політичних процесів визнається інформація” [12, с.25].

Третя категорія – включає групу чинників, через які можна переміститися від понять „актор” і „процес” до менш матеріальних аспектів аналізу у формі коефіцієнтів „соціетальність” або „ідентичність”. Ці коефіцієнти включили ідеології, національні питання, культуру. Мета цієї третьої категорії полягає в тому, щоб відділитися від держави як агента, для того, щоб повернутися до більш широких питань – ролі установ, громадської думки і норм в аналізі зовнішньої політики.

Досліджуючи історію, концептуальну основу й сучасні напрямки аналізу зовнішньої політики, стає ясным, що це підґрунтя може забезпечити найкращий концептуальний зв'язок з емпіричним рівнем, на якому базується вся теорія міжнародних відносин. Загалом для аналізу зовнішньої політики характерним є фокус уваги на акторах, виходячи з аргументу, що все, що існує у міжнародних відносинах побудовано на індивідуальних або групових рішеннях осіб. Пояснювальна база аналізу зовнішньої політики включає процес і розробки зовнішньополітичних рішень згідно умов зовнішнього середовища. Ще однією особливістю аналізу зовнішньої політики є те, що під час дослідження процесу прийняття рішень, останні вивчаються не окремо, а у комплексному форматі із врахуванням конкретної ситуації. Це, в свою чергу, потребує вивчення окреслення, сприйняття і безпосередньо розробку завдань. На нашу думку, недоліком сучасного стану розвитку аналізу зовнішньої політики є те, що поза фокусом дослідження часто залишаються нецільові дії та рішення, які не можна концептуалізувати, як такі, що мають міжнародний контекст. У той же час, варто зазначити, що аналіз зовнішньої політики як дисциплінарний напрямок робить значний внесок у теорію міжнародних відносин і одночасно виступає посередником між всіма соціальними науками, які мають відношення до вивчення міжнародних проблем.

Навіть за умов плюралізму дослідницьких підходів, більшість науковців визначають дві фундаментальні якості сучасного світу: по-перше, глобалізація, що наклала відбиток на всі сторони життєдіяльності суспільства і торкнулася всіх без винятку держав; по-друге, підвищена нестійкість світової економіки і міжнародних відносин, неминуча в епоху переходу від колишнього світового порядку до нового, котра, швидше за все триватиме досить довго.

Простий огляд проявів глобалізації дозволяє підрозділити їх на матеріальні (об'єктивні) і віртуальні (маніпуляційні). До перших відноситься все, що стосується реального руху фінансових потоків і його забезпечення, трансферу технологій, товарів і послуг, масових міграцій, будівництва глобальних інформаційних мереж тощо. До других – змістовне наповнення цих мереж, розповсюдження певних цінностей і оцінних стандартів, формування і просування призначених міжнародній громадській думці психологічних і суспільно політичних установок.

Неухильно зростає і взаємозалежність держав через спільність глобальної інфраструктури. Однак, посилення взаємозалежності аж ніяк не усуває державний суверенітет. Тим самим за нових умов не стільки скасовується держава, скільки змінюється державний „raison d’etre”. Як зазначають дослідники: „глобалізація різко збільшує інструментальність суверенітету” [13, с.80] . Тобто, якщо конкретна держава не в змозі реалізувати та утилізувати свій суверенітет як ресурс, то в принципі вона може бути ліквідована, поглинена іншими державами або замінена на нове. І дійсно, ми сьогодні є свідками ще однієї глобальної тенденції – мультиплікації суверенітету. Йде демонтаж великогабаритних (за населенням і/або за територією) і в силу цього складно керованих держав. Одночасно з цим обертові набирають інтеграційні процеси. Все це виставляє нові вимоги до якості прийняття рішень у сфері зовнішньої політики. Адже, під питанням

опиняється монополія держави на юридичну суб'єктність у системі міжнародних відносин, та її життєздатність у перспективі переділу світу.

Сучасні моделі глобалізації щодалі більше асоціюються з багаторівневою системою управління. Глобалізація супроводжується утворенням спільних інститутів. Вважається, що укрупнення політичних утворень, незалежно від існуючих відмінностей політичних культур держав-членів Спільноти є однією з головних відповідей на виклики нової епохи, зокрема, економічної взаємозалежності. Своєрідний двоїстий характер глобалізації, який визначається терміном „фрагмеграція”, веде до більш наочного розподілу влади на чотирьох і навіть на п'яти рівнях (а не на трьох, як в умовах націодержави): місцевому, регіональному, національному й міжнародному. Важливо, що цей процес проходить за рахунок головного – третього рівня, тобто певного зменшення обсягу центрального правління націодержави [14].

Загалом у сучасній світовій політиці можна визначити щонайменше три групи владних інститутів, пов'язаних між собою певними відносинами, які не носять системного характеру й не утворюють єдиної глобальної структури. Це суверенні легітимні нації-держави, міжнародні інститути різного масштабу, які надбудовуються над націями-державами, але не поглинають їх і не підпорядковуються окремими представниками останніх і транснаціональні корпоративні структури.

Міжнародний розвиток упродовж ще багатьох десятиріч відбуватиметься за складними нелінійними траєкторіями, а завдання управління зводиться до пошуку також нелінійних альтернативних варіантів розвитку, індикаторів стану майбутнього. Традиційні владні повноваження держави в галузі міжнародних відносин, внутрішньої політики буквально вириваються у неї наднаціональними структурами: різноманітними політичними, економічними й військовими міжнародними організаціями, транснаціональними корпораціями; міжнародними громадськими, релігійними та злочинними організаціями, глобальними ЗМІ.

Мабуть, одним з найбільш серйозних конкурентів держави на сьогоднішній день є транснаціональні корпорації (ТНК). У світовій політиці роль ТНК дуже велика. Транснаціональні компанії, діючи переважно в економічній сфері, залишаються важливими суб'єктами політичних інтересів, чим значною мірою впливають на зовнішню та внутрішню політику держав світу. Вони здатні зіштовхувати між собою національні держави і таким чином здійснювати закулісні торги у пошуках місць з найнижчими податками і найсприятливішою інфраструктурою. Якщо політика тієї чи іншої держави призводить до ускладнення їхньої діяльності, вони активно апелюють до урядів держав, на території яких ТНК зареєстровані як юридичні особи. Та чи отримують вони статус на міжнародній арені, аналогічний статусу держави? Фактично конвертування держави у „фірму” на світовому ринку виводить проблему цих відносин на зовсім інший рівень.

Інші учасники світової політики, з якими доводиться взаємодіяти державі – міжнародні неурядові організації і громадські рухи. Вони виступають у ролі глобальних груп тиску і напевно збережуть цей статус у подальшому. Так, за останні роки деяким міжнародним неурядовим організаціям, сферою діяльності яких є захист прав людини, екологічні проблеми, або гуманітарна допомога, - вдалося домогтися права на втручання у внутрішні справи суверенних держав. Основною „зброєю” міжнародних суспільних рухів і організацій у сфері міжнародної політики є мобілізація міжнародної громадської думки, а засобом досягнення цілей – вплив на міжурядові організації, або безпосередньо на ті чи інші держави.

Складність і неоднозначність відносин учасників міжнародної політики зумовлені тим, що їх поведінка в цій сфері ініціюється через неоднозначні причини. Так, для держав одночасно діючими джерелами їх поведінки є внутрішньополітичні зміни, зумовлені відносинами влади та суспільства, локальні зміни, які відображають, наприклад інтереси регіональної безпеки й глобальні зміни, зокрема, міжнародний тероризм, переміщення найновіших видів озброєння та засобів їх доставки тощо [15, с.32].

Зовнішня загроза безпеці державі наразі виходить не стільки від інших держав, а від агентури, яка не визнає жодних конвенцій. Це – міжнародний і сепаратистський тероризм, приватні армії, торговці зброєю. До цього списку можна додати й ТНК, у тому випадку коли йдеться про „конспіративний” елемент їх діяльності. За таких умов доводиться перевизначити поняття безпеки. Мова має йти не про безпеку держави, а про її громадян. Розуміння безпеки й способів її забезпечення, політичний устрій, міра централізації, міра ізоляції мають обиратися з таким розрахунком, щоб забезпечити ефективність держави як агента у світовому економічному просторі. Ці фактори вимагають переосмислення політичних, економічних і культурних змін. Відповідно, вони потребують реальних відгуків від політичних діячів стосовно майбутніх можливостей і форм ефективного політичного регулювання та відповідальності.

Таким чином, враховуючи вищезазначені аспекти можна стверджувати, що в аналізі зовнішньої політики держави ключовими перемінними на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин є такі: ступінь суверенітету держави, аспект взаємозв'язку міжнародної та національного вимірів безпеки, взаємодія з недержавними акторами міжнародних відносин.

Також необхідно брати до уваги те, що аналіз зовнішньої політики залишається комплексом мікротеорій, не закріплених в жодній макротеорії міжнародних відносин. Цей брак парадигмального базису демонструє одночасно і перевагу і слабкість. Цінною якістю такого стану є те, що відсутність постійного підґрунтя дозволяє переборювати міжпарадигмальні суперечності в рамках теорії міжнародних відносин. Однак, на думку деяких науковців, очевидною слабкістю аналізу зовнішньої політики є те що він ніколи не буде трансформований в окрему фундаментальну теорію [12]. Інші дослідники, зокрема В. Хадсон, вважають, що саме аналіз зовнішньої політики має забезпечити конкретну теорію, яка могла б посилити зв'язок між теорією „раціонального актора” й іншими соціальними дисциплінами [16].

Таким чином, відзначимо декілька особливостей аналізу зовнішньої політики держави в глобалізаційному контексті. По-перше це *мультифакторний підхід* до процесу прийняття рішень у зовнішньополітичній сфері. По-друге, дослідження зовнішньої політики потребує використання експланант – пояснювальних чинників – з усіх рівнів аналізу: від мікро- до глобального. Як результат, доцільним вбачається використання напрацювань таких дисциплін, як психологія, соціологія, антропологія, стратегічне планування, економтеорія, що визначає ще одну особливість аналізу зовнішньої політики – його *міждисциплінарність*. Як бачимо, аналіз зовнішньої політики держави з урахуванням сучасних тенденцій глобалізованого світу має бути достатньо інтегрованим теоретично для застосування його у прикладних дослідженнях.

У цій роботі ми окреслили коло аспектів, які мають бути враховані під час аналізу зовнішньої політики держави за умов сучасних світових тенденцій. При цьому акцент було зроблено на зовнішніх чинниках впливу. Формування комплексного бачення потребує більш детального опрацювання внутрішніх складових процесу творення зовнішньої політики держави. Зокрема варто звернути увагу на роль еліт і/або ступінь впливу окремих політичних діячів на процедуру розробки зовнішньополітичних рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kristol W. Present Dangers: Crisis and Opportunity in American Foreign and Defense Policy / W.Kristol, R.Kagan. – San Francisco: Encounter, 2000. – 401 p.
2. Бжезинский З. Выбор. Глобальное господство или глобальное лидерство. – М.: Междунар. отношения, 2005. – 288 с.
3. Най Дж. С., Кохэн Р.О. Транснациональные отношения и мировая политика / Теория международных отношений: Хрестоматия / Под ред. П.А. Цыганкова. – М., 2002. – С.152 – 167 (398 с.).

4. White B. The European challenge to Foreign Policy Analysis // *European Journal of International Relations*. – 1999. – Vol.5, № 1. – P. 37 – 66.
5. Carlsnaes W. *European Foreign Policy: The EC and Changing Perspectives in Europe* / W. Carlsnaes, S. Smith. – London: Sage, 1994. – 345 p.
6. Mény Y. *Adjusting to Europe: the impact of the European Union on national institutions and policies* / Y. Mény, P. Muller, J.-L. Quermonne – London: Routledge. – 1996. – 677 p.
7. Hanf K. *Adapting to European Integration: Small States and the European Union* / K. Hanf, B. Soetendorp. – London: Longman, 1998. – 489 p.
8. Hocking B. *Foreign Ministries: Change and Adaptation*. – Basingstoke: Macmillan, 1999. – 266 p.
9. Hill C. *The Actors in Europe's Foreign Policy*. – London: Routledge, 1996. – 445 p.
10. **Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В.П. Горбатенко; За ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабакіна, В.П. Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перер.– К.: Генеза, 2004. – 736 с.**
11. Wallace W. *Foreign Policy and Political Process*. – London: Macmillan. – 1971. – 60 p.
12. Houghton D. P. *Reinvigorating the Study of Foreign Policy Decision Making: Toward a Constructivist Approach* // *Foreign Policy Analysis*. – Volume 3. – Issue 1. – January 2007. – p. 24 – 45.
13. Кустарев А. Государственный суверенитет в условиях глобализации // *Pro et Contra*. – 2006. – № 4. – С. 72 – 88.
14. Тоффлер Э. *Метаморфозы власти: Пер. с англ.* / Э. Тоффлер. – М.: АСТ, 2003. – 669 с.
15. Зуб О. Стратегія національної безпеки України – шлях посилення системи колективної безпеки в регіоні та світі: від теорії до практики // *Політика і час*. – 2007.– № 5. – С. 32 – 37.
16. Hudson V. *Foreign Policy Analysis: Actor-Specific Theory and the Ground of International Relations* // *Foreign Policy Analysis*. Vol. 1. – Issue 1.– March 2005. – p. 1 – 30.